

גם כי אלך בגיא צלמות

ווען די מלחמה האט אויס געבראכן, האט מען געפירט די באבע אלטא פרומט ע"ה צו די גיהנום פון אוישוויץ צוזאמען מיט איר מאמע, און די אנדערע קינדער. זיי זענען אנגעקומען קיין אוישוויץ מיט טראנספארט, און גלייך געשטעלט געווארן צום סעלעקציע פון דעם רשע ארור מענגעלע ימ"ש, און ליידער די מאמע מיט רוב פון די געשוויסטער האט מען געשיקט אויף לינקס, ווי זיי זענען ליידער דאָרט אומגעברענגט געוואָרן דורך די דייטשע רשעים ימ"ש על קידוש ה'. אויך איר פאָטער ר' יוסף פנחס איז שפעטער אומגעברענגט געוואָרן דורך די רשעים ארורים, הי"ד.

אונזער באבע ע"ה זעלבסט איז צוזאַמען מיט איר שוועסטער מרת חנה עדעלשטיין ע"ה, געשיקט געוואָרן אויף רעכטס וואס דאס האט באדייטעט געשיקט צו ווערן צו די אַרבעטס-לאַגערן אין אוישוויץ, און דערנאך איז זי פון דארט פארשיקט געווארן אויף פרשידענע אַנדערע מקומות, וואו זי האָט אַסאַך מיטגעמאַכט ביז צו איר באַפרייאונג בחסדי ה' אינאיינעם מיט איר שוועסטער.

באבי ע"ה זעלבסט האָט נישט צופיל דערציילט פון אירע איבערלעבענישן ביים קריג. אָבער אַנדערע וואָס זענען געווען מיט איר צוזאַמען האָבן דערציילט מיט התפעלות פון איר אָפּגעהיטנקייט און זהירות אויף טריט און שריט טראָץ די גאר שווערע אומשטענדן אינטערוואס זי האט זיך דארט געפינען.

א קרובה וואָס איז געווען מיט איר צוזאַמען האָט דערציילט, אַז במשך אַלע אַכט טעג פסח, האָט זי נישט אַריינגענומען קיין ברעקל חמץ אין מויל. זי האָט געהאַט אָפּגעשמועסט מיט איינעם פון די אויפזעערס אין די קיך, אַז זי האָט יענעם געגעבן דעם "לחם עוני" דאָס אָרעם שטיקל ברויט און דאָס ביסל וואַסעריגע זופ וואָס מ'האַט באַקומען, און לכבוד דעם האָט דער אויפזעער איר געגעבן אַביסל "קאַרטאָפּל שאַלעכץ" מיט וואָס זי האָט זיך געשפּייזט אַלע אַכט טעג פון פסח.

לא אירא רע כי אתה עמדי

זי האָט אויך אַמאָל אליינס דערציילט, אַז אין די שווערע צייטן אין לאַגער, האָט זי זיך מחזק געווען מיט דעם וואָס זי האָט כסדר געזינגן דעם

"אני מאמין" וואָס דאָס איז געווען איר טרייסט און נחמה, צו גלייבן אַז השי"ת איז דער יחיד ומיוחד, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. זי האָט אַלץ גע'חזר'ט סיי דאָרט אין אושוויץ און סיי אין די שפּעטערע יאָרן "רבּונו של עולם, דו ביזט גערעכט!" וואָס מיט דעם האָט זי געלעבט איר גאַנץ לעבן.

מגולה לגולה איז זי כסדר געשיקט געווארן פון איין לאגער צום צווייטן, איינס ביטערער פונעם צווייטן. צום ערשט זענען זיי געשיקט געווארן פון אושוויץ קיין פלאשוב (נעבן קראקע) מיט א טראנספארט פון 1600 מיידלעך, דארט האבן זיי גאדארפט ארבעטן עבודת הפרך אויפן ארטיגן אידישן בית החיים, ווי זיי האבן דאס געראפט גלאט מאכן, לויט די אנווייזונגען פון די דייטשע רשעים. נאך ארום 3 און א האלב חדשים וואס זיי האבן דארט ביטער שווער געארבעט, זענען זיי צוריקגעשיקט געווארן קיין אושוויץ.

קורץ דערויף, האט מען זיי פון אושוויץ אפגעשיקט קיין בוכנוואלד, דייטשלאנד, אין דער אפטיילונג פונעם לאגער וואס האט געהייסן "מארקליבערג", און עס האט זיך געגרעניצט מיט לייפציג, ווי דארט האבן זיי

איינס פון די טרויריג בארימטער טויט מארשן

דער אריינגאנג צום טרעזינשטאט געטא

געארבעט אין אן עראפלאן פעקטארי. שפעטער זענען זיי אנגעקומען קיין לייפציג, אויך אין דייטשלאנד, און ביים סוף פונעם קריג הארט פארן באפרייעט ווערן האבן די רשעים זיי געטריבן אויף די טרויריג בארימטע טויט-מארשן פון בוכנוואלד/לייפציג אויפן וועג קיין טרעזינשטאט, ווי עס זענען ליידער געפאלן זייער אסאך קרבנות אויפן וועג הי"ד.

חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו

ווען זיי זענען אנגעקומען קיין טרעזינשטאט האט אין יענעם טאג די רויטע קרייץ איבערגענומען און באפרייעט דעם לאגער, אזוי האט די באבע אלטא פרומט ע"ה מיטן הילף פונעם הייליגן גרויסן באשעפער מיט ניסי ניסים דורך געלעבט דעם שווערן גיהנום, און דערלעבט צו זעהן דעם באפרייאונג, צוזאמען מיט די שוועסטער מרת עדלשטיין ע"ה מיט וועם זי האט זיך געהאלטן צוזאמען דורכאויס די גאנצע צייט, אינעם גורל'דיגן טאג פון כ"ה אייר תש"ה לפ"ק.

אויך איז פאָרבליבן בחיים איר פעטער, איר טאטענס ברודער מוה"ר אהרן (ב"ר חיים) מויזקאָפּף ז"ל אויך א תלמיד פון מרן רביה"ק מסאָטמאָר זי"ע, וועלכער האָט שפעטער געוואוינט אין קליוולאָנד.

לאגער דאקומענטן

פאלגענד זענען אלע מלחמה דאקומענטן פון אונזער באבע אלטא פרומט ע"ה וואס מיר האבן דערווייל באוויזן צו טרעפן. די דאקומענטן ווארפן א דאקומענטארישן בליק איבער פיל ביאגראפישע שטריכן איבער אלעס וואס די באבע איז פאריבער בשעת ווען די וועלט איז געווען חרוב, און אין די אלע לאגערן ווי זי איז געווען במשכ'ן קריג.

דאקומענט וואס באשטעטיגט אז זי איז ארויס פון אושוויץ 8/31/44 וואס דאס איז י"ב אלול תש"ד, און זי איז אנגעקומען קיין בוכנוואלד פינעף טעג שפעטער 9/5/44 י"ז אלול תש"ד (דאס איז אפגערוקט מיט 534 מייל איינס פון צווייטן, און ס'איז שטארק מעגליך אז זיי זענען געגאנגען צופוסענס, וואס דאס דארט טאקע ארום 5 טעג, מיט קורצע אפשטעלונגען אינדערמיט).

דאס איז ווארשיינליך געווען נאכדעם וואס זיי זענען צוריקגעברענגט געווארן פון פלאשוב ווי זיי האבן געארבעט פאר ארום 3 און א האלב חדשים, און זיי זענען פון דארט ווייטער געשיקט געווארן קיין בוכנוואלד. בשעת ווען מען האט זיי געשיקט קיין בוכנוואלד האט יעדער העפטלינג באקומען א נייע נומער, די באבע'ס אושוויץ נומער איז געווען 30.923, און דער בוכנוואלד נומבער איז געווען 49.279. עס איז מערקוועריג אז אין די פאלגענדע צוויי דאקומענטן זעהט מען ביידע נומערן אויבן פונעם דאקומענט אויף די רעכטע זייט

MAUSKOPF

Alt. Nr. 831552

49279

11. Art: Major. Jüd. Kart.-Nr.: (30928)

Ter- und Zusammen: Mauskopf, Frieda Beruf:

geb.-Tag: 3.3.24 geb.-Ort: Olshantsin

verh./led./verh./geschied./widow

letzter Wohnort: Olshantsin Staatsangeh.: unq.

Vater: Mauskopf, Frieda Beruf: gutsterr

Mutter: Berkovits, Ziem

Ehegatte:

heute Angeh.:

KL. Ansbach

Mingev.m: 4.5.44 in KL Ansbach 31.8.44

Überstellt am 5. Sept. 44 an KL hochwald Markt Wobburg/Meinung

Vorstrafen:

Bemerkungen:

Mauskopf, Frieda

ה"עפסלינג דאקומענט" פון בוכנוואלד, אויסגעפילט אין 9/21/44
 ד' תשרי תש"ה לפ"ק, צוויי וואכן נאכן אנקומען אהין. מיט די נייע
 העפסלינג נומבער פון בוכנוואלד 49.279 (העכער דעם שטייט
 אין דויטש: "איינגעזעצט אלץ:").

[illegible]

"פערזענליכע חפצים קארטל" אנקומענדיג אין אושוויץ לאגער צום צווייטן מאל, נאכן צוריקגעברענגט ווערן פון פלאשוב.

U - Jüdin
Vor- und Zuname: Frida Neusekopf
Geburtsort: ohne
geboren am: 3.3.1924
in: Gienccertin
Anwarts-Ort: 318.44
Kl. Auschwitz
Hrft. am: Ubr nach
Bingd. am: 318.44
Vor von: 318.44
Bei Bndlieferung abgegeben:

	Koffer	Aktenstücke	Paket	
Paar Schuhe, hell	Schäppler: Mantel	Mantel: Tuch	Paar Handschuhe, hell	EBodenrock
Paar Schuhe, hell	Leinwand	- Leder	Handschuhe	Invalidentasche u.
Paar Schuhe, dunkel	Korsett	- Tuch	Geldbörse	Isolierteisengabe
Paar Schuhe, Oberleder	Strumpfhaltersack	Jacke: Tuch	Spiegel	Arbeitsbuch
Paar Strümpfe, hell	Unterrock	- Leder	Messer	Pfunde
Paar Strümpfe, dunkel	Mantel	- Felt	Kamm	Schreibpapier
Paar Socken	Wand, Wand	- gestrichelt	Ring	
Hand	Schürze: Kittel	Hut	Uhr u. Kette	
Handtasche	Schürze: Trüger	Mantel	Uhr u. Armband	
Handtasche	Taschentuch	Schal	Pfunde	
Schäppler: Gold	Puller	Paar Handschuhe, hell	Kammbild	
Schäppler: Woll	Trainingsanzug	Paar - Leder	Kette	

Bemerkungen: Abgabe bestätigt.
Rückfragenverwalter:

"העפסלינג פערזענליך קארטל" פון בוכנוואלד וואס איז אויסגעפילט געווארן אינעם זעלבן טאג פון דער "העפסלינג דאקומענט" אין 9/21/44 צוויי וואכן נאכן אנקומען אהין.

KL Buchenwald Juden

Häftlings-Personal-Karte

Fam.-Name: MAUSKOPF Vorname: Frieda Überstellt am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Geb. am: 3.3.24 in: Olchsestz am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Stand: led. Kinder: am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Wohnort: Olchsestz am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Strasse: Olchsestz am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Religion: mus. Staatsang. Ungarn am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Wohnort d. Angehörigen: Kater am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Pinkass B. am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Eingewiesen am: Olchsestz am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

durch: Beschwitz am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

in KL: Beschwitz am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Grund: Polit. Ungarn. Juden am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Vorstrafen: am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Entlassung: am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

durch KL: am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

mit Vorführung v.: am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Grund: Kater. n.o. am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Strafen im Lager: Art: Milder. Eseni am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Bemerkung: am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Personen-Beschreibung: Grösse: cm Gestalt: cm Gesicht: cm Augen: cm Nase: cm Mund: cm Ohren: cm Zähne: cm Haare: cm Sprache: cm

Bez. Kennzeichen: am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Charakt.-Eigenschaften: am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Sicherheit b. Einsatz: am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

Körperliche Verfassung: am: 27.9.44 an KL: Buchenwald

KL-S/144 Sonder

L.T.S. Foto No. 337g

62879

דער פייל קאנווערט (ענוועלאפ) פון בוכנוואלד, אין ווי אלע אירע דאקומענטן זענען געליגן דערין, ס'איז אויפגעפילט אויפן קאנווערט א ס"ה פון 6 דאקומענטן וואס געפינען זיך אין איר, (ווארשיינלעך די 4 פאריגע דאקומענטן, און נאך צוויי וועלכע מיר האבן דערווייל נישט געטראפן).

KL BUCHENWALD (Frieda) T/D Nr. 503706

MAUSKOPF Vorname: Frieda 49279

Geb.-Datum: 3.3.24 Geb.-Ort: Olchsestz 49279

Kat. Pers. Karte: ☒ Mil. Gov. Quasi: ☐ Dokument: 6

Fremdwirts 1 u. 2: ☒ Order f. Disp.: ☐ Inf. Karten: ☐

Effektenkarte: ☒ Todesurteilung: ☐ Bemerkungen: ☐

Postkarte-Karte: ☒ Soc. Vers. Unterlagen: ☐

Strafzettel-Karte: ☒

Häftl. Pers. Bogen: ☒

Timierkarte: ☒

Kronenblätter: ☒

Arbeitskarte: ☒

Erbschein-Karte: ☒

Hausmehrkarte: ☒

Überschlag-Nr.: 15850

די באבע'ס אינפארמאציע קארטל פון טרעזינשטאט ווי זי איז אנגעקומען
אין דער טאג פונעם באפרייאונג, וואס עס באשטעטיגט אויך אז זי איז
דעפאטירט געווארן פון דער שטאט "אורשיווא", וואס איז געווען דער
הויפט שטאט נעבן איר וואוין ארט וואלאסק, פון ווי אלע ארומיגע
דערפלעך זענען פון דארט דעפאטירט געווארן קיין אושוויץ

ÚSTŘEDNÍ KARTOTÉKA — TRANSPORTY.

*Osoby, které prošly Terezínem před koncem války - podle publikace MSP,
repar. odbor: „Terezín - Ghetto — díl I.“*

Mauskopf Frieda

roční data: *3.3.1947*

bydliště před deportací: *Tršava*

folio v knize „Terezín“: *323*

V.

ויהי אחר המבול

קול חתן וקול כלה

נאָכ'ן באַפרייאונג איז די באבע ע"ה אָנגעקומען קיין חאמאטאוו, א ישוב נעבן מאַרינבאָד, וואו זי האָט דארט חתונה געהאַט אין א מזל'דיגע שעה מיט דער חשובע'ר זיידע, הרה"ח ירא ושלם מוה"ר משה סטראלאוויטש ז"ל, וועלכער איז געווען א זון פון הרה"ח ר' אהרן יודא סטראלאוויטש ז"ל

הי"ד פון יולניצא, א ישוב וואס געפינט זיך אויך אינעם גלילות פון אַרשיווא. זיין פאטער ר' אהרן יודא ז"ל איז געווען שטאַרק אדוק ומקושר צו מרן רביה"ק מסאַטמאַר זי"ע נאָך אין די צייטן ווען דער רבי האָט געדינט אַלס רב אין אַרשיווא.

זייענדיג א יתום מאם, איז דער זיידע ר' משה נאָך אַלס

דער ביהמ"ד אין חאמאטאוו

קינד איידער די בר מצוה, געפארן קיין קאַשוי צוזאַמען מיט זינס אן עלטערער ברודער שלמה ע"ה, וועלכער איז שוין דאָן געווען א תלמיד פון

דער אידישער צענטער אין חאמאטאוו, דער שול ווערט געזעהן אינעם צענטער (מיט די צוויי שפיצן)

הגה"ק רבי שאול בראך זצ"ל אבדק"ק קאַשוי. אָבער זייענדיג נאָך צו יונג, האָט ער נישט געקענט אַריינגיין אין די ישיבה פון רבי שאול בראך וואו עס האָבן נאָר געלערנט עלטערע בחורים. איז ער דאָן אַריין לערנען אין די אַרטיגע ישיבה קטנה, וואָס איז אָנגעפירט געוואָרן דורך הגה"ק רבי יעקעלע פראַנקפורטער זצ"ל פון קאַשוי.

דאָרט אין די ישיבה
איז ער זייער נאָנט
געוואָרן מיט'ן אייניקל
פון רבי יעקעלע, הגה"ק
רבי יחזקאל'ע מערץ זצ"ל.
ער איז זינט דאָן געווען
שטאַרק נאָנט צו רבי
יחזקאל'ע זצ"ל, און אַלע
יאָרן שפּעטער אָנגעהאַלטן
א נאָנטן קשר מיט רבי
יחזקאל'ע זצ"ל צו וועמען
ער איז געווען שטאַרק
מקורב.

דער זיידע ר' משה ז"ל (רעכטס) מיט זיין ברודער ר' שלמה ז"ל

שפּעטער ווען ער איז עלטער געוואָרן איז ער אַריין לערנען אין די
ישיבה פון הגה"ק רבי שאול בראך זצ"ל אבדק"ק קאַשוי, ביי וועמען אין די
ישיבה ער איז געווען פון די בחורי התלמידים, און ער האט דאָרט געלערנט
מיט גרויס התמדה.

הגה"צ רבי יחזקאל'ע מערץ זצ"ל

הגה"צ רבי שאול בראך
זצ"ל אבדק"ק קאַשוי

דער קשר מיט הרה"ק מסטר אפקוב זצ"ל

הרה"ק רבי אברהם שלום
מסטר אפקוב זצ"ל

זייענדיג אין קאָשוי איז ר' משה דאָרט געווען שטאַרק מקושר צום סטראָפּקובער רב הרה"ק מופה"ד רבי אברהם שלום הלבֿרשטאם זי"ע בן הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאָווא זי"ע, ביי וועמען ער האָט געהאַט די זכי' צו זיין "הויז בחור" דריי יאָר נאָכאַנאַנד. דאָס איז געווען נאָכדעם וואָס ער האָט געלערנט אין די ישיבה אין קאָשוי. איידער פסח ווען ער האָט זיך געגרייט אַהיימצופאָרן צו זיינע עלטערן, איז ער צוזאַמען מיט זיין עלטערן ברודער הרה"ח ר' שלמה ז"ל וועלכער איז אויך געווען א תלמיד אין די ישיבה, אַריין צום סטראָפּקובער רב זצ"ל מקבל צו זיין ברכת פרידה.

דער פריערדיגער הויז בחור פונעם סטראָפּקובער רב זצ"ל האָט פונקט דאָן חתונה געהאַט, האָט דער סטראָפּקובער רב געציגט אויף ר' משה "דער בחור בלייבט ביי מיר" און ער האָט אים אויסגעקליבן אַלס זיין הויז בחור.

איש אמונות רב ברכות

דינענדיג אלץ הויז בחור האט ער עס אויסגענוצט צו העלפן אנדערע אידן, צווישן אנדערע איז באקאנט א שיינער אנעקדאט פון א איד וואס איז אמאל אנגעקומען צום הייליגן סטראפּקוב'ער רב זצ"ל, און ער האט אויסגעזעהן שטארק צובראכן, דער זיידע האט אים גלייך געפרעגט מיט וואס ער קען אים העלפן, האט ער געזאגט אז ער איז זיך געקומען אויסרעדן צום הייליגן רב איבער דער ספר וואס ער האט מחבר געווען, און וויפיל ער האט נאר פרובירט דאס עס צו פארקויפן איז אים עס נישט געגאנגען.

דער זיידע האט גלייך געוויסט וואס ער האט דא צו טון, עס איז דאן געווען בעפאר די הייליגע טעג, ער האט אראפגעשטעלט דעם איד מיט זיינע ספרים נעבן זיך, און ווער עס האט געוואלט אריינגיין צום סטראפּקוב'ער רב

מיט א קוויטל צום נייעם יאר, האט צו ערשט געמוזט קויפן א ספר פון דעם איד. ביז א קורצע צייט איז אויסגעלאפן אלע ספרים, און דער איד האט געהאט זיין פרנסה, און ער איז אהיימגעפארן א געהאלפער פרייליכערהייט.

"איך וועל לערנען מיט אים"

דער קאשויער רב רבי שאול בראך זצ"ל האט ארויסגעוויזן גרויס קרבות פאר דעם יונגן בחור, און ער האט אזוי שטארק געוואלט אז דער זידע זאל ווייטער לערנען ביי אים אין די ישיבה. האט ער זיך געוואנדן צום סטראפקובער רב און אים געפרעגט, אז מילא ער נעמט אַוועק א בחור אויף שבת צו אַמאָל אויף א זונטאָג וכדומה, אָבער אַז ער זאָל אים אינגאַנצן נעמען צו זיך, איז אפשר נישט כדאי. האט דער סטראפקובער רב געענטפערט פאר'ן קאשויער רב "איך וועל לערנען מיט אים" וכך הוה, ער איז געבליבן זיין משמש בנאמנות יתירה, און האט אַסאַך געלערנט מיט'ן סטראפקובער רב צוזאַמען. ער איז שטאַרק נשפע געוואָרן מגדולת תורתו ותרומת מדותיו פונעם הייליגן סטראפקובער רב וואָס האָט זיך שטאַרק אָנגעזען אויף אים. ווען דערביי האָט ער צוגעזען ביים סטראפקובער רב זאל אַסאַך דברים נפלאים, וואָס ער שפּעטער נאָכדערציילט, זייענדיג זעלבסט דער עד רא' דערצו.

אין די קריג האָט דער זיידע ר' משה אַסאַך מיטגעמאַכט. פינף א האַלב יאָר איז ער געווען געפּאַנגן ביי די רוסן אין סיביר וואו ער האָט מיטגעמאַכט צרות יגון ואנחה ביז צום באַפרייאונג בחסדי ה'.

פרק האיש מקדש

נאָכ'ן קריג איז ער אויך אָנגעקומען קיין חאמאטאוו, וואו ער האָט חתונה געהאַט מיט די חשוב'ע באבע ע"ה. זיי האָבן זיך באַזעצט צום ערשט אין מאַרינבאָד, וואו עס האָט דאָן געווירבעלט מיט אַן ערליכער אידישער ישוב, און אַסאַך אידן יראים ושלמים האָבן דאָן דאָרט געוואוינט ביז זיי האָבן געהאַט א מעגליכקייט אַנצוקומען אויף אַנדערע מקומות.

אין מאַרינבאָד
האַבן זיי
אַנגעפירט א
כשר'ע האָטעל,
וואו אַסאך אידן
האַבן געטראָפן א
וואַרעמע אכסניא
ביים וואַנדערן פון
איין פלאַץ צו די
אַנדערע, ובפרט
אַסאך וואָס האָבן
געשווערצט די
גרעניצן, און
האַבן ביי זיך
אויפגעהאַלטן
במשך די
צייט וואָס זיי
האַבן געמוזט
אויסוואַרטן ביז
ווען זיי האָבן

דער באקאנטער כשר'ע "לייטנערס האטעל" אין מארינבאנד

געהאַט די מעגליכקייט צו גיין ווייטער. צווישן די געסט וואָס האָבן זיך
אויפגעהאַלטן ביי זיי, זענען געווען אַסאך רבי'ס און רבנים וואָס זענען
אין יענע יאָרן אַנגעקומען קיין מאַרינבאָד, די זיידע און באבע האָבן זיך
אַוועקגעגעבן בלב ונפש חפצה, אַלעס מסדר צו זיין פאַר די רבנים בדרך
כבוד יתירה, אַלעס פאר כמעט גענצליך בחנם, זייענדיג מער א בית הכנסת
אורחים ווי א פּראָפּיטפולער גאַסט-הויז.

על אדמות
קאנאדא

